
Badanie rynku pracy
w województwie mazowieckim
V edycja – listopad 2008

Opracowanie przygotowali pracownicy Wydziału Analiz Ekonomicznych
w Oddziale Okręgowym NBP w Warszawie:

Grażyna Gawryszewska
Robert Goch
Andrzej Jakubowski
Alicja Konopacka
Halina Piotrowska

pod kierunkiem

Anny Słepak, dyrektora Oddziału
Ewy Walickiej, naczelnika Wydziału

Projekt graficzny:

Oliwka s.c.

Skład i druk:

Drukarnia NBP

Wydął:

Narodowy Bank Polski
Departament Edukacji i Wydawnictw
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
tel. 022 653 23 35, fax 022 653 13 21

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2009

Spis treści

Streszczenie.....	7	
1. Charakterystyka badań.....	8	
2. Presja płacowa.....	9	
2.1. Presja płacowa z perspektywy pracodawców.....	9	
2.2. Presja płacowa z perspektywy bezrobotnych.....	11	
2.3. Podsumowanie.....	11	
3. Produktywność pracy.....	13	
3.1. Różne aspekty produktywności pracy.....	13	
4. Mobilność przestrzenna rynku pracy.....	15	
4.1. Różne aspekty mobilności przestrzennej rynku pracy.....	15	
4.2. Podsumowanie.....	16	
5. Wyjazdy zarobkowe za granicę.....	17	
5.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy pracodawców.....	17	
5.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy bezrobotnych.....	18	
5.3. Podsumowanie.....	19	
6. Ruch kadrowy i problematyka zatrudnienia.....	20	
6.1. Ruch kadrowy pracowników.....	20	
6.2. Wakaty w przedsiębiorstwach.....	23	
6.3. Zamiary przedsiębiorstw – plany zatrudnienia w perspektywie 6 miesięcy.....	24	
6.4. Przewidywane odejścia pracowników.....	25	
6.5. Podsumowanie.....	25	
7. Bezrobocie i bariery wzrostu zatrudnienia.....	27	
7.1. Bezrobocie w opiniach pracodawców.....	27	
7.2. Bezrobocie w opiniach bezrobotnych.....	28	
7.3. Podsumowanie.....	31	
8. Załączniki.....	32	
Załącznik 1		
<i>Halina Piotrowska</i>		
Rynek pracy w województwie mazowieckim i badanych powiatach (według danych statystycznych).....		32
Załącznik 2		
<i>Halina Piotrowska</i>		
Charakterystyka próby badawczej pracodawców.....		37
Załącznik 3		
<i>Grażyna Gawryszewska</i>		
Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych.....		40
Załącznik 4		
<i>Alicja Konopacka</i>		
Ceny i marże na sprzedaży towarów i usług.....		44

Spis tabel i wykresów

Tabela 1	
Bieżąca presja płacowa ze strony osób zatrudnionych	9
Tabela 2	
Kształtowanie się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy	10
Tabela 3	
Prognozy dotyczące kształtowania się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy, w kolejnych edycjach badań rynku pracy	10
Tabela 4	
Powody przewidywanych wzrostów wynagrodzeń	11
Tabela 5	
Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według powiatów	15
Tabela 6	
Stopień wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w przedsiębiorstwie – według powiatów	17
Tabela 7	
Liczba pracujących w ankietowanych przedsiębiorstwach według powiatów – stan na koniec III kwartału 2008 r.	20
Tabela 8	
Łączna liczba pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, którzy przestali pracować w ankietowanych firmach w okresie od maja 2008 r. do października 2008 r.	20
Tabela 9	
Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według powiatów	21
Tabela 10	
Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według branż	21
Tabela 11	
Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników w opinii pracodawców – według powiatów (respondenci mieli możliwość udzielenia do trzech odpowiedzi)	22
Tabela 12	
Odsetek firm dysponujących wakatami – według powiatów	23
Tabela 13	
Odsetek firm dysponujących wakatami – według branż	23
Tabela 14	
Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według powiatów	24
Tabela 15	
Przewidywania przedsiębiorców na temat czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy odejdzie z przedsiębiorstwa część pracowników, mimo iż firmie zależy na ich pozostaniu	25
Tabela 16	
Przypuszczenia pracodawców na temat kształtowania się stopy bezrobocia w najbliższym okresie	27
Tabela 17	
Przypuszczenia pracodawców dotyczące kształtowania się stopy bezrobocia w najbliższym okresie, w kolejnych edycjach badań rynku pracy	27
Tabela 18	
Przypuszczenia bezrobotnych na temat możliwości znalezienia pracy w powiecie – według powiatu zamieszkania	28

Tabela 19	Przypuszczenia bezrobotnych dotyczące możliwości znalezienia pracy w powiecie – według powiatu zamieszkania, w kolejnych edycjach badań rynku pracy	28
Tabela 20	Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy Pana(i) zdaniem wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy lub z ośrodka pomocy społecznej, słusznie ją otrzymują ?” – według powiatów.....	29
Tabela 21	Rozkład średnich odpowiedzi respondentów na pytanie „Jaka część osób zarejestrowanych w urzędach pracy nielegalnie pracuje zarobkowo?” – w kolejnych edycjach badań rynku pracy	29
Tabela 22	Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Dlaczego niektóre osoby zarejestrowane w urzędach pracy nie podejmują legalnego zatrudnienia, chociaż istnieją możliwości jego znalezienia?” – według powiatów	30
Wykres 1	Odsetek firm prognozujących wzrost produktywności pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy – poszczególne edycje badań (w %).....	13
Wykres 2	Średni spodziewany wzrost produktywności pracy w badanych firmach – poszczególne edycje badań (w %)	13
Wykres 3	Odsetek firm prognozujących spadek produktywności pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy – poszczególne edycje badań (w %).....	14
Wykres 4	Odsetek bezrobotnych, którzy nie wyrazili chęci zmiany miejsca zamieszkania przy znalezieniu atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – poszczególne edycje badań	15

Spis tabel i wykresów w załącznikach

Tabela 1	Liczba bezrobotnych	33
Tabela 2	Stopa bezrobocia	33
Tabela 3	Struktura bezrobotnych według wieku – stan na 30 IX 2008 r.....	34
Tabela 4	Struktura bezrobotnych według wykształcenia – stan na 30 IX 2008 r.....	35
Tabela 5	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy – stan na 30 IX 2008 r.	35
Tabela 6	Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy	36
Tabela 7	Wynik finansowy przedsiębiorstw – według powiatów	38
Tabela 8	Wynik finansowy przedsiębiorstw – według branż	38
Tabela 9	Wynik finansowy przedsiębiorstw – według wielkości zatrudnienia	38
Tabela 10	Rozkład odpowiedzi dotyczących eksportu – według powiatów	38

Tabela 11	
	Rozkład odpowiedzi dotyczących eksportu – według branż39
Tabela 12	
	Rozkład odpowiedzi dotyczących eksportu – według wielkości zatrudnienia39
Tabela 13	
	Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania na bezrobociu – w poszczególnych powiatach40
Tabela 14	
	Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia – w poszczególnych powiatach40
Tabela 15	
	Struktura wieku bezrobotnych objętych badaniami.....41
Tabela 16	
	Łączne dochody netto gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych41
Tabela 17	
	Źródła dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych42
Tabela 18	
	Dochód na 1 osobę w rodzinie bezrobotnego w złotych – według powiatów.....42
Tabela 19	
	Źródła osobistych dochodów ankietowanych bezrobotnych od dnia ostatniej rejestracji w urzędzie pracy43
Tabela 20	
	Osoby w największym stopniu utrzymujące gospodarstwo domowe ankietowanych bezrobotnych43
Tabela 21	
	Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według branż.....44
Tabela 22	
	Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według powiatów44
Tabela 23	
	Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia45
Tabela 24	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według powiatów46
Tabela 25	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według branż.....46
Tabela 26	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według wielkości zatrudnienia.....46
Wykres 1	
	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim (w tys. osób)32
Wykres 2	
	Bezrobotni w województwie mazowieckim (w tys. osób)33

Streszczenie

Piąta edycja badań rynku pracy koncentrowała się na zagadnieniach: presji płacowej, produktywności pracy, mobilności przestrzennej, emigracji zarobkowej, ruchu kadrowego oraz bezrobocia.

Obniżył się poziom odczuwanej przez pracodawców presji płacowej zarówno ze strony zatrudnionych, jak i bezrobotnych.

Prawie dwie trzecie firm zadeklarowało utrzymanie wynagrodzeń na dotychczasowym poziomie.

Brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania był główną przyczyną ograniczającą podjęcie pracy przez bezrobotnych.

Utrzymuje się odsetek firm spodziewających się wzrostu produktywności, jednakże oczekują one coraz niższego wzrostu produktywności.

Badani bezrobotni wykazują się coraz niższą mobilnością przestrzenną.

W opinii pracodawców znacznie zmalała rola emigracji zarobkowej pracowników w kształtowaniu procesów zachodzących na rynku pracy.

W badanych podmiotach gospodarczych województwa utrzymuje się ożywiony ruch kadrowy.

Nieco poniżej połowy ankietowanych przedsiębiorstw ma problemy ze znalezieniem pracowników. Z badania na badanie, na przestrzeni ostatnich osiemnastu miesięcy, sytuacja ulega ciągłej poprawie.

Głównymi barierami zatrudnienia są: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami, zbyt wygórowane oczekiwania płacowe oraz brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości. Maleje znaczenie emigracji zarobkowej jako bariery zatrudnienia.

Systematycznie zmniejsza się odsetek ankietowanych przedsiębiorstw planujących zwiększenie zatrudnienia na umowę o pracę oraz informujących o wakatach.

Chociaż wzrosła liczba bezrobotnych twierdzących, że trudno jest znaleźć pracę, to ponad jedna trzecia respondentów sądzi, że znajdzie pracę w najbliższym czasie.

Rośnie liczba bezrobotnych respondentów przekonanych, że nie wszystkie osoby pobierające zasiłki z urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej słusznie je otrzymują.

1

Charakterystyka badań

Piąta edycja badań terenowych została przeprowadzona w listopadzie 2008 r., w pięciu wytypowanych powiatach województwa mazowieckiego: powiecie grodziskim i piaseczyńskim, tj. w powiatach o niskiej stopie bezrobocia (odpowiednio 4,1% i 4,6%), powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim, tj. w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (odpowiednio 19,0% i 26,0%) oraz w powiecie stołecznym (m.st. Warszawa) charakteryzującym się najniższym bezrobociem na Mazowszu (1,9%). Charakterystykę statystyczną mazowieckiego rynku pracy i badanych powiatów zawiera Załącznik 1.

Przeprowadzone badania obejmują okres 6 miesięcy przed badaniem, natomiast prognozy 6 miesięcy po badaniu.

Materiał badawczy pozyskano od próby liczącej 278 przedsiębiorstw oraz 258 bezrobotnych.

Kryteriami doboru próby przedsiębiorstw były: rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (według klasyfikacji PKD) oraz wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie, uwzględniająca liczbę osób zatrudnionych na umowę o pracę oraz pracujących na zasadzie samozatrudnienia. Określenie „pozostałe usługi” oznacza przedsiębiorstwa z sekcji usług rynkowych obejmujących: „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarkę magazynową i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługę nieruchomości, wynajem, naukę i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej” oraz „Pozostałą działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną”.

W przypadku bezrobotnych próba badawcza została określona według następujących kryteriów: czasu przebywania na bezrobociu, wykształcenia oraz płci bezrobotnego.

Szczegółowa charakterystyka prób badawczych znajduje się w Załącznikach 2 i 3.

Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, składający się głównie z pytań zamkniętych oraz niewielkiej liczby pytań półotwartych. Do przygotowania badań oraz analizy zostały wykorzystane również takie źródła jak: dane pozyskane z Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Powiatowych Urzędów Pracy oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Pełna baza danych oraz zbiorcze analizy statystyczne są dostępne w Instytucie Ekonomicznym Narodowego Banku Polskiego, natomiast wypełnione kwestionariusze ankiet znajdują się w Oddziale Okręgowym NBP w Warszawie.

2 Presja płacowa

2.1. Presja płacowa z perspektywy pracodawców

Zdaniem 57,6% ankietowanych przedsiębiorstw wysokiej klasy specjaliści są skłonni dalej pracować u dotychczasowego pracodawcy lub podjąć pracę u innego pracodawcy za wynagrodzenie wyższe niż 6 miesięcy temu (w tym 25,2% za wynagrodzenie zdecydowanie wyższe). Robotnicy wykwalifikowani w opinii 44,6% pracodawców oczekują wyższych wynagrodzeń aby dalej pracować lub podjąć pracę. W przypadku robotników niewykwalifikowanych wyższe oczekiwania płacowe niż 6 miesięcy temu wskazało 29,5% respondentów. Oczekiwania płacowe na poziomie zbliżonym do wynagrodzeń sprzed 6 miesięcy, zdaniem pracodawców, najczęściej były formułowane ze strony robotników niewykwalifikowanych, uważało tak 37,0% respondentów (tabela 1).

Tabela 1
Bieżąca presja płacowa ze strony osób zatrudnionych

Kandydaci obecnie są skłonni podjąć pracę za wynagrodzenie:	Wysokiej klasy specjaliści		Robotnicy wykwalifikowani		Robotnicy niewykwalifikowani	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie niższe niż 6 miesięcy temu	3	1,1	3	1,1	6	2,2
Trochę niższe niż 6 miesięcy temu	2	0,7	6	2,2	12	4,3
Zbliżone do wynagrodzeń sprzed 6 miesięcy	63	22,6	92	33,1	103	37,0
Trochę wyższe niż 6 miesięcy temu	90	32,4	90	32,4	66	23,7
Zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu	70	25,2	34	12,2	16	5,8
Brak zdania	50	18,0	53	19,0	75	27,0
Ogółem	278	100,0	278	100,0	278	100,0

W porównaniu z poprzednią edycją badania znacząco spadł odsetek firm wskazujących wyższe oczekiwania płacowe zatrudnionych pracowników, najwięcej w przypadku kategorii robotników wykwalifikowanych – o 25,5 pkt proc. Wzrósł natomiast odsetek pracodawców wskazujących na stabilizację oczekiwań płacowych pracowników. Największy wzrost (o 19,6 pkt proc.) wystąpił w kategorii pracowników wykwalifikowanych.

Według opinii pracodawców, zmniejszył się również poziom presji płacowej ze strony bezrobotnych poszukujących pracy. Wyższe niż 6 miesięcy temu oczekiwania płacowe wysokiej klasy specjalistów wskazało łącznie 35,9% przedsiębiorców, natomiast wyższe oczekiwania robotników wykwalifikowanych 27,5%. Największy spadek wskazań wyższych oczekiwań płacowych ze strony bezrobotnych, w porównaniu z IV edycją badania, dotyczył kategorii pracowników wykwalifikowanych – o 20,1 pkt proc.

Przedsiębiorstwa, które miały wakaty lub planowały zwiększyć zatrudnienie, w większości skłonne były zaoferować poszukiwanym pracownikom wynagrodzenie zbliżone do tego, jakie oferowały w analogicznym okresie ubiegłego roku. Deklarowało tak 57,9% ankietowanych pracodawców, najwięcej w powiecie stołecznym – 64,4%. Mniej niż jedna trzecia pracodawców (31,6%) skłonna była zaoferować wynagrodzenie trochę wyższe

Tabela 2
Kształtowanie się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy

Wynagrodzenie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wzrośnie	18	26,5	27	39,7	31	21,8	76	27,3
Będzie na zbliżonym poziomie	42	61,8	34	50,0	104	73,3	180	64,8
Spadnie	2	2,9	4	5,9	4	2,8	10	3,6
Trudno powiedzieć	6	8,8	3	4,4	3	2,1	12	4,3
Ogółem	68	100,0	68	100,0	142	100,0	278	100,0

od proponowanego w ubiegłym roku. W powiatach o wysokiej stopie bezrobocia zadeklarowało tak 36,0% ankietowanych. W porównaniu z wynikami poprzedniej edycji badania znacznie wzrósł odsetek przedsiębiorców, oferujących poszukiwanym kandydatom do pracy wynagrodzenie na poziomie zbliżonym do poziomu z ubiegłego roku (o 14,2 pkt proc.). Zmniejszył się natomiast odsetek przedsiębiorców proponujących kandydatom do pracy, wynagrodzenie trochę wyższe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku (o 9,8 pkt proc.).

Prawie dwie trzecie badanych przedsiębiorstw (64,8%) prognozowało stabilizację wynagrodzeń w perspektywie 6 najbliższych miesięcy. Najczęściej były to firmy z powiatu stołecznego – 73,3% i z branży budowlanej – 73,5%. W porównaniu z poprzednią edycją badania rynku pracy odsetek przedsiębiorstw przewidujących stabilizację wynagrodzeń wzrósł o 10,2 pkt proc.

Wzrost wynagrodzeń przewiduje 27,3% respondentów, głównie są to firmy z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 39,7% wskazań. Najrzadziej wzrost wynagrodzeń w ciągu najbliższych 6 miesięcy przewidują przedsiębiorcy z powiatu stołecznego (21,8% respondentów) oraz z branży budowlanej (17,7%). W porównaniu z poprzednią edycją badań, odsetek przedsiębiorstw planujących wzrost płac zmniejszył się o 11,2 pkt proc.

Jedynie 3,6% ogółu ankietowanych przedsiębiorców przewiduje obniżenie wynagrodzeń, najwięcej w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 5,9% oraz wśród firm z branży budowlanej – 8,8%. Nominalnie nie jest to wysoki odsetek, ale w poprzedniej edycji badań żadna firma nie prognozowała spadku wynagrodzeń.

Dane te, w porównaniu z poprzednimi edycjami badań, wskazują na dalszy spadek liczby przedsiębiorstw przewidujących podwyżki płac. Rośnie natomiast odsetek przedsiębiorstw prognozujących stabilizację wynagrodzeń. Tendencje te obrazuje tabela 3.

Tabela 3
Prognozy dotyczące kształtowania się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy, w kolejnych edycjach badań rynku pracy

Data badania	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.	Listopad 2008 r.
Kategorie odpowiedzi	(% wskazań)			
Wzrośnie	51,8	47,4	38,5	27,3
Będzie na zbliżonym poziomie	38,5	41,9	54,6	64,8

Tabela 4
Powody przewidywanych wzrostów wynagrodzeń
 (respondent mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi)

Kategorie	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Żądania pracowników	8	19,0	11	21,2	13	20,3	32	20,3		
Coroczna waloryzacja	5	11,9	10	19,2	7	10,9	22	13,9		
Chęć zatrzymania najlepszych pracowników	16	38,1	16	30,8	20	31,3	52	32,9		
Dobre wyniki przedsiębiorstwa	6	14,3	7	13,5	8	12,5	21	13,3		
Wzrost płac w innych firmach w regionie	2	4,8	2	3,8	6	9,4	10	6,3		
Wzrost wydajności pracy pracowników	4	9,5	6	11,5	10	15,6	20	12,7		
Inne przyczyny	1	2,4	0	0,0	0	0,0	1	0,6		
Ogółem	42	100,0	52	100,0	64	100,0	158	100,0		

Na przestrzeni ostatnich osiemnastu miesięcy odsetek przedsiębiorców przewidyujących wzrost płac obniżył się o 24,5 pkt proc. Jednocześnie odsetek odpowiedzi zakładających stabilizację płac na dotychczasowym poziomie wzrósł o 26,3 pkt proc.

Przedsiębiorcy prognozujący podwyżki płac przewidują ich wzrost średnio o 7,9%, najwyższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – o 9,3% oraz w budownictwie – o 10,5%.

Przyczynami planowanych podwyżek płac są głównie: chęć zatrzymania najlepszych pracowników – 32,9% wskazań oraz żądania pracowników – 20,3% odpowiedzi (tabela 4). Chęć zatrzymania najlepszych pracowników najczęściej wskazywali pracodawcy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 38,1% oraz branży handel i naprawy – 38,8%.

2.2. Presja płacowa z perspektywy bezrobotnych

Średnia minimalna płaca netto, za jaką badani bezrobotni zgodziliby się podjąć pracę przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny, wynosi 1 795 zł. Najwyższe oczekiwania płacowe mają bezrobotni z wykształceniem wyższym (średnio 2 200 zł) oraz z powiatów o niskiej stopie bezrobocia (średnio 1 900 zł).

Wśród przyczyn najbardziej utrudniających znalezienie pracy ankietowani bezrobotni najczęściej wskazywali brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania – 14,3% wskazań (w pytaniu tym ankietowany mógł wybrać do trzech kategorii odpowiedzi). Podobnie jak w poprzedniej edycji badania, przyczyna ta jest najważniejszą barierą utrudniającą znalezienie pracy przez bezrobotnych.

2.3. Podsumowanie

Obniżył się poziom odczuwanej przez pracodawców presji płacowej zarówno ze strony zatrudnionych, jak i bezrobotnych. Najwięcej pracodawców określiło oczekiwania płacowe kandydatów jako zbliżone do tych sprzed 6 miesięcy.

Przedsiębiorstwa, które miały wakaty lub zamierzały, w najbliższym okresie, zwiększyć zatrudnienie skłonne były zaproponować poszukiwanym pracownikom wynagrodzenie na poziomie zbliżonym do tego, jakie oferowały w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Prawie dwie trzecie firm zadeklarowało utrzymanie wynagrodzeń na dotychczasowym poziomie.

Brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania, podobnie jak w poprzedniej edycji badania rynku pracy, był główną przyczyną ograniczającą podjęcie pracy przez bezrobotnych.

3

Produktywność pracy

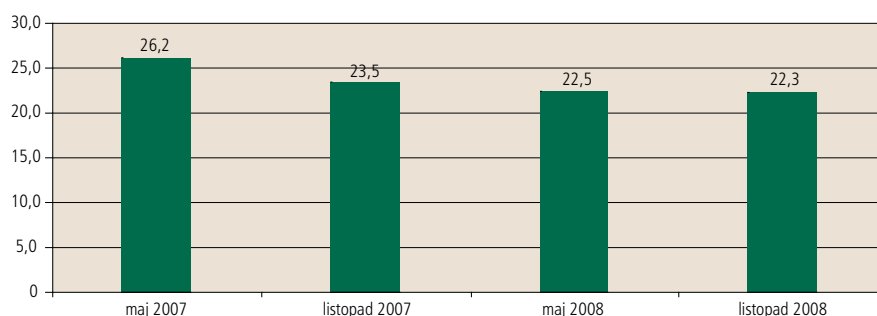
3.1. Różne aspekty produktywności pracy

Produktywność pracy, rozumiana jako liczba jednostek produktów i usług przypadających na jednostkę pracy np. na jednego zatrudnionego, mierzy efektywność wykorzystania czynników produkcji. Im wyższa produktywność, tym więcej produktów i usług można wyprodukować przy danej wielkości nakładów czynników produkcji. Wzrost produktywności pracy może być efektem wdrożenia nowych technologii, nowych technik, lepszej organizacji pracy, lepszego rozporządzania wiedzą.

Ponad połowa (62,6%) ankietowanych przedsiębiorstw nie przewiduje w ciągu najbliższych 6 miesięcy (od daty badania) zmian w produktywności pracy. Ewentualnego wzrostu produktywności pracy oczekuje 22,3% badanych, natomiast jej spadek prognozuje 5,4% przedsiębiorstw. Średni spodziewany wzrost produktywności w tej edycji badania wyniósł 12,0% i spadł o 2,3 pkt proc. w stosunku do poprzedniej edycji badania.

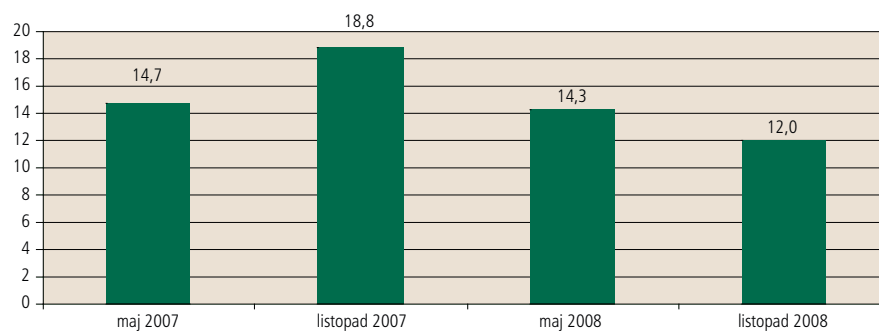
W kolejnych edycjach badań nie uległ większym zmianom odsetek firm spodziewających się wzrostu produktywności, jednakże poziom spodziewanego wzrostu wykazuje tendencję spadkową (wykres 1 i 2).

Przewidywania respondentów, prognozujących spadek produktywności pracy, charakteryzują się wyraźną cyklicznością. W badaniach przeprowadzanych w maju odsetek ten jest o wiele niższy niż w badaniach przeprowadzanych w listopadzie (wykres 3).

Wykres 1**Odsetek firm prognozujących wzrost produktywności pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy – poszczególne edycje badań (w %)**

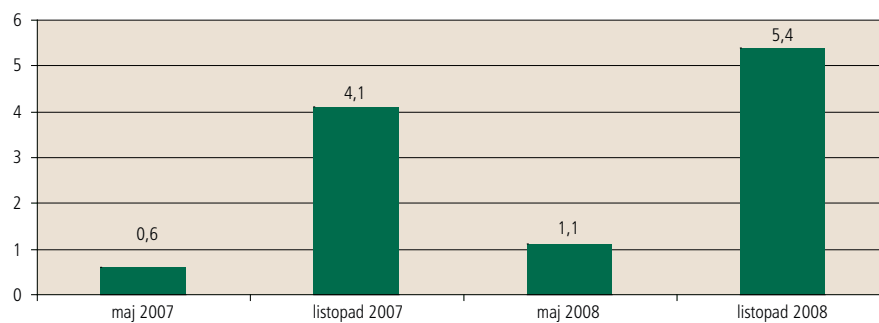
Wykres 2

Średni spodziewany wzrost produktywności pracy w badanych firmach – poszczególne edycje badań (w %)

Wykres 3

Odsetek firm prognozujących spadek produktywności pracy w ciągu najbliższych 6 miesięcy – poszczególne edycje badań (w %)

4

Mobilność przestrzenna rynku pracy

4.1. Różne aspekty mobilności przestrzennej rynku pracy

Mobilność przestrzenna, rozumiana jako skłonność do zmiany miejsca zamieszkania, potencjalnie przyczynia się do gospodarczego i społecznego postępu, wyższego zatrudnienia oraz zrównoważonego i stałego rozwoju.

Zdecydowana większość bezrobotnych z badanych powiatów województwa mazowieckiego (72,9%) nie zmieniałaby miejsca zamieszkania, w przypadku znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania, bez względu na wysokość zaferowanych zarobków. Gotowość zmiany miejsca zamieszkania w przypadku znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy zadeklarowało 26,7% respondentów i skłoniliby ich do tego miesięczna płaca netto w wysokości średnio 3 366 zł.

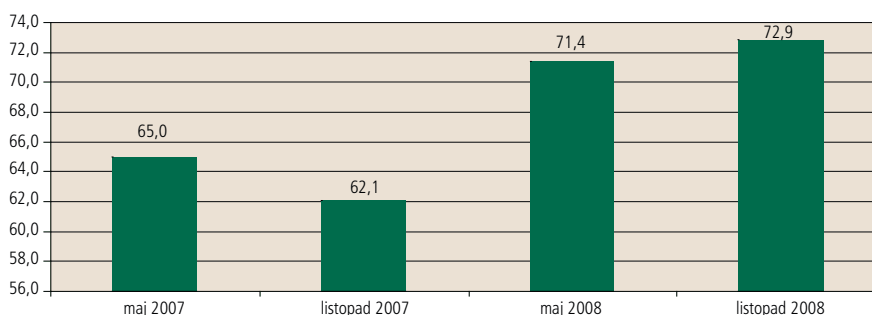
Tabela 5

Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według powiatów

Gotowość do podjęcia pracy	Powiaty				Ogółem
	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny		
	(% wskazań)				
Tak	28,6	26,8	20,6	26,7	
Nie	71,4	72,3	79,4	72,9	
Brak odpowiedzi	0,0	0,9	0,0	0,4	
Ogółem:	100,0	100,0	100,0	100,0	

Wykres 4

Odsetek bezrobotnych, którzy nie wyrazili chęci zmiany miejsca zamieszkania przy znalezieniu atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – poszczególne edycje badań

Analizując wyniki kolejnych badań możemy zauważyć wzrost liczby bezrobotnych nie wyrażających chęci zmiany miejsca zamieszkania w przypadku znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza miejscem zamieszkania (wykres 4).

Zdecydowana większość ankietowanych (96,1%) skłonna jest do podjęcia pracy w regionie zamieszkania, ale przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny w jedną stronę. Respondenci ci chcieliby otrzymywać średnią miesięczną płacę netto w wysokości 1 795 zł. Najwyższej średniej płacy oczekują respondenci z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 1 901 zł oraz osoby z wykształceniem wyższym – 2 200 zł. Natomiast w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia oraz wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym oczekiwana średnia płaca jest najniższa i wynosi odpowiednio 1 654 i 1 709 zł.

Koszt krótkich dojazdów do pracy respondenci oszacowali średnio na 140 zł. Najwyżej koszt ten wyceniły osoby posiadające wyższe wykształcenie – średnio na 191 zł.

Do podjęcia pracy w regionie zamieszkania, ale przy dojazdach trwających około jednej godziny w jedną stronę, skłonnych jest 77,9% ankietowanych bezrobotnych. Chcieliby oni otrzymywać wtedy miesięczną płacę netto na poziomie 2 248 zł. Najwyższej średniej płacy oczekują respondenci z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 2 318 zł oraz osoby z wykształceniem wyższym – 2 970 zł. Natomiast w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia oraz wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym oczekiwana średnia płaca jest najniższa i wynosi odpowiednio 2 179 zł oraz 2 072 zł.

Koszt dłuższych dojazdów do pracy respondenci oszacowali średnio na 245 zł. Najwyżej koszt ten wyceniły osoby posiadające wyższe wykształcenie – 335 zł.

Część bezrobotnych nie jest zainteresowana podjęciem pracy związanej z dojazdami. W przypadku dojazdów krótszych niż pół godziny podjęcie pracy wyklucza 3,5% ankietowanych bezrobotnych, natomiast przy dojazdach trwających od 0,5 do 1 godziny 21,7% respondentów.

4.2. Podsumowanie

Badani bezrobotni wykazują się coraz niższą mobilnością przestrzenną, może być to jednak związane z odnotowanym spadkiem bezrobocia.

5

Wyjazdy zarobkowe za granicę

5.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy pracodawców

Podobnie jak w poprzednim badaniu z blisko połowy ankietowanych przedsiębiorstw (47,8%) w ostatnich 6 miesiącach odeszli z własnej inicjatywy pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę. Jedynie 9,0% z tych firm uważa, że odejścia pracowników spowodowane były emigracją zarobkową. Najważniejszą przyczyną odejść z własnej inicjatywy było przechodzenie do pracy w innych przedsiębiorstwach w kraju – 76,7% (wzrost o 7,4 pkt proc. w porównaniu z poprzednią edycją badania).

Niespełna połowa ankietowanych – 43,5% przedsiębiorstw (w poprzedniej edycji badania – 52,0%) odnotowała trudności z pozyskaniem nowych pracowników. Wyjazdy zarobkowe za granicę są siódmą w kolejności (z ośmiu wymienionych w ankiecie) przyczyną tych problemów – 3,9% wskazań (o 6,1 pkt proc. mniej w porównaniu z poprzednim badaniem).

Opinie dotyczące stopnia wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w swojej firmie wyraziło 13,7% ogółu ankietowanych przedsiębiorstw (w poprzedniej edycji 16,7%). Wśród nich 42,1% uważa, że zjawisko emigracji nie ma wpływu na powstawanie wakatów w firmie (w poprzednim badaniu 32,6%), a 44,7% ocenia jego wpływ jako mały (poprzednio – 19,6%) – tabela 6.

Wśród firm, które uważają, że emigracja zarobkowa nie ma wpływu na powstawanie wakatów w firmie 50,0% stanowią przedsiębiorstwa budowlane, a w podziale według wielkości zatrudnienia 50,0% firmy zatrudniające od 1 do 9 pracowników.

Ponad połowa respondentów – 55,7% (wzrost wskazań w stosunku do poprzedniej edycji o 15,5 pkt proc.) twierdzi, że brak jest wpływu emigracji zarobkowej na przewidywany wzrost wynagrodzeń. Wśród firm, które stwierdziły brak takiego wpływu, najwięcej znalazło się przedsiębiorstw: przemysłowych – 75,0%, przedsiębiorstw w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 72,2% oraz firm zatrudniających od 1 do 9 pracowników – 60,0% respondentów.

Tabela 6
Stopień wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w przedsiębiorstwie – według powiatów

Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Duży	0	0,0	2	20,0	0	0,0	2	5,3
Średni	0	0,0	2	20,0	1	5,0	3	7,9
Mały	2	25,0	3	30,0	12	60,0	17	44,7
Brak wpływu	6	75,0	3	30,0	7	35,0	16	42,1
Ogółem	8	100,0	10	100,0	20	100,0	38	100,0

Wyniki obecnego badania, w porównaniu z poprzednim, pozwalają zauważyć, że w opinii pracodawców rola wyjazdów zagranicznych zdecydowanie maleje.

5.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy bezrobotnych

Przeważająca liczba ankietowanych bezrobotnych – 75,2% nie wyjeżdżała nigdy za granicę w celach zarobkowych (spadek o 7,3 pkt proc. w porównaniu z poprzednim badaniem). Wyjechało i znalazło pracę za granicą 23,2% respondentów (o 7,3 pkt proc. więcej niż poprzednio). Wyjeżdżali oni najczęściej do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Holandii oraz Irlandii.

Spośród osób bezrobotnych, które wyjeżdżały za granicę w celach zarobkowych, zdecydowana większość respondentów (76,6%) wyjechała ponad rok temu. W czasie ostatniego wyjazdu za granicę osoby tam pracujące wykonywały pracę średnio przez osiem miesięcy. Najważniejszymi przyczynami powzięcia przez bezrobotnego decyzji o podjęciu pracy za granicą były: znacznie wyższe zarobki – zdaniem 41,7% respondentów (w poprzedniej edycji badania 81,8%), niemożność znalezienia pracy w kraju – według 22,7% ankietowanych (poprzednio 38,6%), nauka języka oraz znacznie lepsze warunki pracy – po 11,4% odpowiedzi (respondent mógł udzielić do trzech odpowiedzi). Wśród respondentów, którzy wyjechali za granicę 35,9% stanowili bezrobotni poszukujący pracy lub prac dorywczych (w poprzedniej edycji badań 31,8%), 34,4% nie posiadało stałej pracy, ale utrzymywało się z prac dorywczych (poprzednio 22,7%), natomiast 18,8% miało stałą pracę (w ubiegłym badaniu 34,1%).

W czasie pobytu za granicą 61,7% respondentów (w poprzedniej edycji badania 70,0%) nie znalazło pracy w swoim zawodzie. Pracę zgodną z posiadanym wykształceniem wykonywało 38,3% wyjeżdżających.

Głównymi przyczynami powrotu do kraju bezrobotnych zatrudnionych za granicą było: wykonywanie pracy sezonowej lub na czas określony i nieprzedłużenie umowy – 30,2% respondentów (w poprzedniej edycji badania 25,0%), nieplanowanie dłuższego pobytu – 29,2% (poprzednio 60,0%) oraz zaoszczędzenie planowanej sumy – 16,7% ankietowanych (respondent mógł udzielić do trzech odpowiedzi).

Zdecydowana większość respondentów – 90,7% – nie zamierza w okresie najbliższych 6 miesięcy podjąć pracy za granicą. Odsetek ten jest najwyższy wśród bezrobotnych ze stażem od 7 do 12 miesięcy – 95,6% oraz osób z wykształceniem średnim – 93,2%.

Osoby, które zadeklarowały chęć podjęcia pracy za granicą w okresie najbliższych 6 miesięcy (9,3% respondentów) wskazały jako kraje docelowe: Wielką Brytanię (co trzeci deklarujący wyjazd), Holandię i Niemcy. Najważniejszymi przyczynami skłaniającymi bezrobotnych do podjęcia decyzji o emigracji zarobkowej są: znacznie wyższe zarobki – 31,7% ankietowanych planujących wyjazd (poprzednio 88,9%), niemożność znalezienia pracy w kraju – 21,7% (poprzednio 51,9%) oraz nauka języka 16,7% (w ubiegłej edycji badań 29,6%). Średni okres zaplanowanego przez respondentów wyjazdu za granicę w celu podjęcia pracy wynosi 9 miesięcy. Spośród respondentów zamierzających podjąć pracę za granicą 20,8% chce wyjechać na stałe (spadek o 4,2 pkt proc. w porównaniu z ubiegłą edycją badania).

Zdecydowana większość respondentów (91,7%) skłonna byłaby pozostać w Polsce przy minimalnym wynagrodzeniu netto w wysokości średnio 2 736 zł.

5.3. Podsumowanie

W opinii pracodawców znacznie zmalała rola emigracji zarobkowej pracowników w kształtowaniu procesów zachodzących na rynku pracy.

Zdecydowana większość bezrobotnych respondentów nie wyjeżdżała za granicę w celach zarobkowych i nie zamierza uczynić tego w przyszłości.

6

Ruch kadrowy i problematyka zatrudnienia

6.1. Ruch kadrowy pracowników

Według stanu na koniec III kwartału 2008 r. ankietowane przedsiębiorstwa zatrudniały 74 148 osób. Najwięcej pracowników zatrudniały badane firmy z powiatu stołecznego – 67 566 osób, firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 4 230 osób, natomiast przedsiębiorstwa z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 2 352 osoby. Zdecydowana większość zatrudniona była na umowę o pracę – 96,9% (tabela 7).

W okresie od maja 2008 r. do października 2008 r. w 165 firmach (59,4% badanej populacji) miały miejsce odejścia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę (w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – w 63,2% firm, w powiecie stołecznym – w 59,9%

Tabela 7

Liczba pracujących w ankietowanych przedsiębiorstwach według powiatów – stan na koniec III kwartału 2008 r.

Powiat	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Liczba zatrudnionych na umowę o pracę	3 879	91,7	2 275	96,7	65 698	97,2	71 852	96,9
Liczba pracujących na umowę cywilnoprawną	323	7,6	43	1,8	1 612	2,4	1 978	2,7
Liczba pracujących na zasadzie samozatrudnienia	13	0,3	12	0,5	151	0,2	176	0,2
Liczba pracujących (zatrudnionych) na innych zasadach	15	0,4	22	1,0	105	0,2	142	0,2
Ogółem	4 230	100,0	2 352	100,0	67 566	100,0	74 148	100,0

Tabela 8

Łączna liczba pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, którzy przestali pracować w ankietowanych firmach w okresie od maja 2008 r. do października 2008 r.

Przyczyna odejścia pracowników	Liczba pracowników, którzy odeszli	Udział % w odejściach z pracy ogółem	Liczba respondentów, którzy wskazali daną odpowiedź	Ogółem % wskazań
Zwolnienie przez pracodawcę	1 162	22,5	71	23,8
Zakończenie umowy na czas określony	1 115	21,6	63	21,1
Przejęcie na emeryturę lub renty	624	12,1	38	12,8
Odejście z własnej inicjatywy	2 267	43,8	126	42,3
Ogółem	5 168	100,0	X	100,0

firm, w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – w 54,4% przedsiębiorstw). Łącznie z ankietowanych firm odeszło 5 168 osób. Z tej liczby 43,8% odeszło z własnej inicjatywy, 21,6% z powodu zakończenia umowy na czas określony, natomiast na emerytury i renty przeszło 12,1%.

Zwolnienia miały miejsce w 23,8% ankietowanych przedsiębiorstw (tabela 8).

Problem odejść i zwolnień pracowników w największym stopniu dotyczył firm przemysłowych – 75,8% odpowiedzi (wzrost w stosunku do poprzedniej edycji badań o 14,7 pkt proc.), w najmniejszym firm z branży handel i usługi – 52,5% odpowiedzi (wzrost o 5,7 pkt proc.). W pozostałych badanych branżach wynosił: w budownictwie – 67,7% (wzrost o 11,0 pkt proc.), w pozostałych usługach – 58,2% (wzrost o 7,4 pkt proc.).

Główną przyczyną odejść pracowników z własnej inicjatywy było przechodzenie do pracy w innych firmach w kraju – 77,6% wskazań (wzrost w stosunku do poprzedniego badania o 8,3 pkt proc.).

Odsetek przedsiębiorców, którzy jako najczęściej występującą przyczynę odejść pracowników wskazali wyjazdy do pracy za granicę wyniósł 7,2% (spadek o 8,5 pkt proc. w porównaniu z poprzednią edycją badania). Zarówno podział terytorialny, jak i podział na branże wyraźnie różnicuje te odpowiedzi (tabele 9 i 10).

Tabela 9

Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według powiatów

Przyczyna odejścia pracowników	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Przechodzili do pracy w innych firmach w kraju	23	71,9	18	69,2	56	83,6	97	77,6
Wyjeżdżali do pracy za granicę	3	9,4	4	15,4	2	3,0	9	7,2
Odchodzili z pracy z innych przyczyn	6	18,7	4	15,4	8	11,9	18	14,4
Brak odpowiedzi	0	0,0	0	0,0	1	1,5	1	0,8
Ogółem	32	100,0	26	100,0	67	100,0	125	100,0

Tabela 10

Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według branż

Przyczyna odejścia pracowników	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Przechodzili do pracy w innych firmach w kraju	17	85,0	10	58,8	26	70,3	44	86,3	97	77,6
Wyjeżdżali do pracy za granicę	0	0,0	1	5,9	5	13,5	3	5,9	9	7,2
Odchodzili z pracy z innych przyczyn	2	10,0	6	35,3	6	16,2	4	7,8	18	14,4
Brak odpowiedzi	1	5,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,8
Ogółem	20	100,0	17	100,0	37	100,0	51	100,0	125	100,0

W okresie od maja 2008 r. do października 2008 r. większość badanych firm (61,9%) zatrudniła nowych pracowników – łącznie 5 348 osób (w tym tylko 25 osób zatrudniono w ramach promocji zatrudnienia prowadzonej przez powiatowe urzędy pracy). Najwyższy odsetek firm zatrudniających nowych pracowników odnotowano w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 64,7% i bardzo podobny w powiecie stołecznym – 62,0%, natomiast nieco niższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 58,8%.

Im mniejsze zatrudnienie w przedsiębiorstwie tym mniejszy odsetek firm, które zatrudniły nowych pracowników. Wszystkie badane duże firmy, tj. zatrudniające od 250 osób, w okresie od poprzedniego badania zatrudniły nowych pracowników, a tylko co trzecia przebadana firma mikro, zatrudniająca do 9 osób (34,4%). Odsetek firm, które zatrudniły nowych pracowników jest najwyższy w firmach przemysłowych – 72,7%, najniższy w handlu i naprawach – 51,5%.

Sytuacja pozyskiwania pracowników, w ocenie przedsiębiorstw, poprawia się z badania na badanie. Problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników sygnalizuje 43,5% respondentów (spadek o 8,5 pkt proc. w porównaniu z poprzednim badaniem). Problem ze znalezieniem odpowiednich pracowników sygnalizuje najczęściej przedsiębiorców z powiatu stołecznego (49,3% respondentów), najmniej z powiatów o niskiej stopie bezrobocia (36,8%). Najbardziej problem ten dotyka firmy duże, zatrudniające od 250 pracowników (83,3% badanej populacji takich firm), oraz firmy średnie, zatrudniające od 50 do 249 pracowników (63,6%), najmniej odczuwalny jest wśród firm mikro (27,9%). Wśród badanych branż największe problemy mają firmy przemysłowe (51,5%), najmniejsze występują w branży handel i naprawy (37,6%).

Podobnie jak w poprzednich badaniach główne przyczyny trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników respondenci upatrywali w: braku kandydatów z odpowied-

Tabela 11
Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników w opinii pracodawców
– według powiatów (respondenci mieli możliwość udzielenia do trzech odpowiedzi)

Wyszczególnienie	Powiat		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami	21	84,0	20	76,9	57	81,4	98	81,0		
Oczekiwania płacowe kandydatów były nie do przyjęcia	12	48,0	11	42,3	54	77,1	77	63,6		
Trudne warunki pracy, których nie zaakceptowali kandydaci	5	20,0	3	11,5	7	10,0	15	12,4		
Niechęć kandydatów do dalekich dojazdów do pracy	2	8,0	3	11,5	6	8,6	11	9,1		
Emigracja zarobkowa pracowników	2	8,0	3	11,5	5	7,1	10	8,3		
Brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości	7	28,0	5	19,2	14	20,0	26	21,5		
Mała dyspozycyjność kandydatów.	3	12,0	1	3,9	9	12,9	13	10,7		
Inne trudności	0	11,1	1	3,9	3	4,3	7	3,3		
Liczba firm, które udzieliły odpowiedzi	25	X	26	X	70	X	121	X		

nimi kwalifikacjami (zdaniem 81,0% pracodawców), zbyt wygórowanych oczekiwań płacowych kandydatów (według 63,6% ankietowanych), braku kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości (zdaniem 21,5% respondentów) – tabela 11. Znacznie zmalał (o 12,7 pkt proc.) odsetek firm, które jako przyczynę trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników wskazywały emigrację zarobkową.

6.2. Wakaty w przedsiębiorstwach

O wolnych miejscach pracy poinformowało 29,9% respondentów. Z badania na badanie zmniejsza się odsetek firm dysponujących wolnymi miejscami pracy – w porównaniu z badaniem z maja 2007 r. zmniejszył się o 21,9 pkt proc.

Najwyższy odsetek podmiotów gospodarczych, dysponujących wakatami wystąpił w powiecie stołecznym – 33,8%, najniższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 23,5% – tabela 12.

Łącznie badane firmy dysponowały 564 wakatami. W bieżącym badaniu, odmiennie niż w badaniach poprzednich, odsetek firm dysponujących wakatami jest bardzo podobny we wszystkich branżach (tabela 13).

Tabela 12

Odsetek firm dysponujących wakatami – według powiatów

Powiat	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
Data badania	(% wskazań)			
maj 2007 r.	51,8	47,1	54,1	51,8
listopad 2007 r.	42,6	32,4	47,8	42,6
maj 2008 r.	42,0	27,5	46,7	40,7
listopad 2008 r.	23,5	27,9	33,8	29,9

Tabela 13

Odsetek firm dysponujących wakatami – według branż

Branża	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
Data badania	(% wskazań)				
maj 2007 r.	52,8	69,2	46,0	51,6	51,8
listopad 2007 r.	50,0	40,6	41,6	41,7	42,6
maj 2008 r.	29,0	43,3	38,3	45,0	40,7
listopad 2008 r.	30,3	29,4	27,7	31,8	29,9

6.3. Zamiary przedsiębiorstw – plany zatrudnienia w perspektywie 6 miesięcy

Większość badanych przedsiębiorstw (64,8%) zamierza w ciągu najbliższego (od daty badania) półrocza utrzymać liczbę pracowników na tym samym poziomie (wzrost w porównaniu z poprzednim badaniem o 6,2 pkt proc.).

Zwiększenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę planuje w tym czasie 28,1% respondentów (spadek w porównaniu z poprzednią edycją badania o 11,2 pkt proc.). Najwyższy odsetek respondentów planujących wzrost zatrudnienia stanowią firmy budowlane (35,3% wskazań), najniższy firmy reprezentujące pozostałe usługi (24,6% wskazań). Im wyższa stopa bezrobocia w powiecie, tym wyższy odsetek respondentów informujących o planach zwiększenia liczby pracowników. W powiecie stołecznym wynosi on 24,7%, w powiatach o niskiej stopie bezrobocia 25,0%, w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia 38,2%. Podział respondentów według wielkości zatrudnienia nie różnicuje w znaczącym stopniu rozkładów odpowiedzi na ten temat. Średnio jedna firma zamierza, podobnie jak w poprzednim badaniu, przyjąć do pracy 11 osób.

Zmniejszenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę planuje 19 firm, tj. 6,8% badanej populacji (wzrost w stosunku do poprzedniego badania o 4,6 pkt proc.). Zdaniem respondentów zmniejszenie liczby pracowników będzie wynikało przede wszystkim ze zmniejszenia sprzedaży krajowej – 25,0% wskazań, z pogorszenia możliwości finansowych firmy i innych przyczyn – po 21,4% wskazań oraz ze zmniejszenia sprzedaży eksportowej i z powodu restrukturyzacji firmy – po 14,3% wskazań.

Wśród badanych przedsiębiorców dominuje przekonanie (45,3% wskazań), że stopień trudności znalezienia pracowników w ciągu najbliższych 6 miesięcy od daty badania, pozostanie bez zmian.

Co trzeci badany pracodawca przewiduje, że w najbliższym półroczu łatwiej będzie znaleźć pracowników (31,7% odpowiedzi).

Zdecydowanie spadł odsetek respondentów, których zdaniem trudniej będzie znaleźć pracowników. W bieżącym badaniu odsetek ten wyniósł jedynie 3,6%, podczas gdy w poprzednim badaniu wynosił 25,5%, a przed rokiem 39,3%.

Tabela 14
Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według powiatów

Powiat	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	18	26,5	21	30,9	49	34,5	88	31,7
Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian	36	52,9	33	48,5	57	40,2	126	45,3
Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	0	0,0	5	7,4	5	3,5	10	3,6
Liczmy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy potrzebnych nam pracowników	1	1,5	2	2,9	4	2,8	7	2,5
Trudno powiedzieć	13	19,1	7	10,3	27	19,0	47	16,9
Ogółem	68	100,0	68	100,0	142	100,0	278	100,0

Tylko 2,5% respondentów uważa, że w ogóle nie znajdzie dodatkowych pracowników. Duży odsetek pracodawców (16,9%) nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie (tabela 14).

6.4. Przewidywane odejścia pracowników

Z badania na badanie wzrasta optymizm respondentów co do przewidywanych odejść pracowników. Większość ankietowanych firm (63,7%) nie obawia się, że pracownicy, na których pozostaniu im zależy, odejdą z firmy. Odmiennego zdania jest 13,7%, natomiast 22,6% respondentów nie ma zdania na ten temat (tabela 15).

Tabela 15

Przewidywania przedsiębiorców na temat czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy odejście z przedsiębiorstwa część pracowników, mimo iż firmie zależy na ich pozostaniu

Kategorie odpowiedzi	Data badania	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.	Listopad 2008 r.
	(% wskazań)				
Tak		17,9	22,8	16,7	13,7
Nie		46,5	50,7	58,6	63,7
Brak zdania		35,6	26,5	24,7	22,6

Większe obawy wyrażają firmy w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (14,7%) oraz w powiecie stołecznym (14,1%), mniejsze w powiatach o niskiej stopie bezrobocia (11,8%). W obrębie branż, odmiennie od poprzedniego badania, najbardziej optymistyczne są prognozy firm przemysłowych (tylko 9,1% ankietowanych obawia się odejść pracowników, a 66,7% nie obawia się), natomiast najbardziej pesymistyczne są przewidywania przedsiębiorstw z branży pozostałe usługi (19,1% respondentów wyraża taką obawę, a 61,8% nie).

Brak negatywnych skutków odejść pracowników na działalność przedsiębiorstwa przewiduje 29,0% przedsiębiorców. Według 7,9% pracodawców ewentualne odejścia pracowników będą miały duży negatywny wpływ na działalność firmy. Co czwarty respondent (26,3%) przypuszcza, że odejścia będą miały średni negatywny wpływ, natomiast co trzeci (36,8%) określa ten wpływ jako mały.

Blisko połowa (42,1%) respondentów obawiających się odejść pracowników uważa, że przewidywane odejścia nie będą spowodowane emigracjami zarobkowymi. Zdaniem podobnego odsetka ankietowanych pracodawców (44,7%) przewidywane odejścia będą spowodowane emigracjami zarobkowymi w stopniu małym, według 7,9% w stopniu średnim, i tylko według 5,3% w dużym stopniu.

6.5. Podsumowanie

W badanych podmiotach gospodarczych województwa mazowieckiego utrzymuje się ożywiony ruch kadrowy. W ponad połowie badanych firm miały miejsce odejścia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, a w jednej czwartej firm zwolnienia. W większości ankietowanych firm zatrudniono nowych pracowników.

Nieco poniżej połowy ankietowanych przedsiębiorstw ma problemy ze znalezieniem pracowników. Z badania na badanie, na przestrzeni ostatnich osiemnastu miesięcy, sytuacja ulega ciągłej poprawie. Problem z pozyskiwaniem pracowników nadal występuje we

wszystkich badanych powiatach i branżach. Podobnie jak w poprzednim badaniu największy mają przedsiębiorstwa przemysłowe oraz firmy duże i średnie. Głównymi barierami zatrudnienia są: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami, zbyt wygórowane oczekiwania płacowe oraz brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości. Maleje znaczenie emigracji zarobkowej jako bariery zatrudnienia.

Systematycznie zmniejsza się odsetek ankietowanych przedsiębiorstw planujących zwiększenie zatrudnienia na umowę o pracę oraz informujących o wakatach.

Wzrasta optymizm pracodawców przewidujących odejścia pracowników. Większość respondentów nie obawia się, że odejdą pracownicy, na których pozostaniu im zależy.

7

Bezrobocie i bariery wzrostu zatrudnienia

7.1. Bezrobocie w opiniach pracodawców

Zdaniem 40,6% ankietowanych przedsiębiorców, stopa bezrobocia w najbliższym czasie utrzyma się na dotychczasowym poziomie. Najczęściej tak wskazywali pracodawcy z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (52,9%). Wzrost bezrobocia prognozowało łącznie 37,8% przedsiębiorców, najwięcej w branży budownictwo – 47,1%, oraz przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 pracowników – 44,5%. Jedynie co dziesiąta firma (10,5%) przewidywała spadek bezrobocia, najczęściej były to przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników – 15,6% (tabela 16).

Tabela 16

Przypuszczenia pracodawców na temat kształtowania się stopy bezrobocia w najbliższym okresie

Bezrobocie w powiecie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Znacznie się zmniejszy	1	1,5	0	0,0	0	0,0	1	0,4
Zmniejszy się umiarkowanie	6	8,8	10	14,7	12	8,5	28	10,1
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	22	32,5	36	52,9	55	38,7	113	40,6
Zwiększy się	26	38,1	17	25,0	52	36,6	95	34,2
Znacznie się zwiększy	3	4,4	1	1,5	6	4,2	10	3,6
Trudno powiedzieć	10	14,7	4	5,9	17	12,0	31	11,1
Ogółem	68	100,0	68	100,0	142	100,0	278	100,0

W porównaniu z wynikami poprzedniej edycji badań obserwujemy zdecydowaną zmianę w odpowiedziach pracodawców na temat kształtowania się przewidywanej stopy bezrobocia. Liczba firm przewidujących spadek stopy bezrobocia zmniejszyła się ponad czterokrotnie (z 44,0% do 10,5%) – tabela 17.

Tabela 17

Przypuszczenia pracodawców dotyczące kształtowania się stopy bezrobocia w najbliższym okresie, w kolejnych edycjach badań rynku pracy

Kategorie odpowiedzi	Data badania	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.	Listopad 2008 r.
	(% wskazań)				
Zmniejszy się		56,1	48,9	44,0	10,5
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie		23,0	36,0	35,3	40,6
Zwiększy się		3,5	1,5	6,2	37,8

Analizując procentowy rozkład odpowiedzi o kształtowaniu się stopy bezrobocia w najbliższym czasie, zauważa się w ostatnim badaniu gwałtowny wzrost odpowiedzi przewidujących zwiększenie się stopy bezrobocia.

Przedsiębiorcy mający problemy ze znalezieniem pracowników, podobnie jak w poprzedniej edycji badań, jako główną ich przyczynę wskazali brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami – 38,6%.

7.2. Bezrobocie w opiniach bezrobotnych

Większość ankietowanych bezrobotnych (70,9%) uważa, że trudno lub bardzo trudno jest znaleźć pracę w powiecie zamieszkania. Najczęściej sądzą tak ankietowani bezrobotni z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 83,0% (tabela 18).

Bezrobotnych twierdzących, że raczej łatwo lub bardzo łatwo jest znaleźć pracę było łącznie 21,3%. Głównie uważały tak osoby z wykształceniem wyższym – 28,0% badanych.

Podobnie jak w poprzednim badaniu, pomimo dalszego spadku stopy bezrobocia, ponownie zwiększyła się liczba respondentów twierdzących, że trudniej jest znaleźć pracę. Analizując wyniki kolejnych edycji badań można zaobserwować, że począwszy od listopada 2007 r., kiedy zdaniem bezrobotnych perspektywa znalezienia pracy była najlepsza, systematycznie rośnie odsetek bezrobotnych twierdzących, że trudno jest znaleźć pracę (tabela 19).

Wcześniej analizowane opinie badanych bezrobotnych wskazują na pogorszenie się możliwości znalezienia pracy, a jednocześnie bezrobotni pytani o osobistą perspektywę znalezienia pracy wykazują się obecnie większym optymizmem. Ponad jedna trzecia respon-

Tabela 18
Przypuszczenia bezrobotnych dotyczące możliwości znalezienia pracy w powiecie – według powiatu zamieszkania

Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Bardzo łatwo jest znaleźć pracę	6	5,4	1	0,9	4	11,8	11	4,3
Raczej łatwo jest znaleźć pracę	25	22,3	16	14,3	3	8,8	44	17,0
Raczej trudno jest znaleźć pracę	47	41,9	58	51,8	17	50,0	122	47,3
Bardzo trudno jest znaleźć pracę	20	17,9	35	31,2	6	17,6	61	23,6
Trudno powiedzieć	14	12,5	2	1,8	4	11,8	20	7,8
Ogółem	112	100,0	112	100,0	34	100,0	258	100,0

Tabela 19
Przypuszczenia bezrobotnych dotyczące możliwości znalezienia pracy w powiecie – według powiatu zamieszkania, w kolejnych edycjach badań rynku pracy NBP.

Kategorie odpowiedzi	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.	Listopad 2008 r.
	(% wskazań)			
Łatwo jest znaleźć pracę	17,5	28,9	23,5	21,3
Trudno jest znaleźć pracę	79,1	61,7	67,0	70,9

Tabela 20

Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy Pana(i) zdaniem wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy lub z ośrodka pomocy społecznej, słusznie ją otrzymują?” – według powiatów

Powiaty / Odpowiedzi	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	36	32,1	31	27,7	12	35,3	79	30,6
Nie	36	32,1	48	42,8	16	47,1	100	38,8
Nie mam zdania	40	35,8	33	29,5	6	17,6	79	30,6
Ogółem	112	100,0	112	100,0	34	100,0	258	100,0

dentów (36,4%) oczekuje, że znajdzie zatrudnienie na zasadzie umowy o pracę w ciągu najbliższych 6 miesięcy (w poprzedniej edycji 32,9%). Najczęściej uważają tak ankietowani z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 51,8%. Bezrobotni przekonani, że nie znajdą zatrudnienia stanowią 29,5% ogółu ankietowanych, a spośród osób z wyższym wykształceniem – 48,0%.

Ponad połowa bezrobotnych (51,2%) ocenia swoją sytuację życiową jako „Taką sobie”. Najczęściej odpowiadały tak osoby przebywające na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy – 57,8%. Jako dobrą lub bardzo dobrą swoją sytuację życiową uznało 26,7% ankietowanych, najczęściej były to osoby z wyższym wykształceniem – 40,0%. Sytuację życiową jako złą i bardzo złą określiło 22,1% ankietowanych bezrobotnych, najwięcej w powiecie stołecznym – 38,2%. W porównaniu z wynikami poprzedniej edycji badania, subiektywny poziom oceny własnej sytuacji życiowej wśród badanych uległ wyraźnemu pogorszeniu. Spadła liczba odpowiedzi bezrobotnych oceniających swoją sytuację jako dobrą (o 4,3 pkt proc.), natomiast wzrosła liczba odpowiedzi respondentów, oceniających swoją sytuację życiową jako złą (o 5,8 pkt proc.).

Zdaniem 38,8% ankietowanych bezrobotnych, nie wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy i pomocy społecznej słusznie ją otrzymują. Najczęściej uważają tak osoby legitymujące się wyższym wykształceniem – 48,0%. Bezrobotnych przekonanych o tym, że wszystkie osoby korzystające z zasiłków słusznie je otrzymują jest 30,6%; najwięcej w powiecie stołecznym – 35,3% respondentów (tabela 20).

W porównaniu z wynikami poprzednich edycji badań, wzrasta odsetek respondentów twierdzących, że nie wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy i pomocy społecznej słusznie ją otrzymują. W listopadzie 2007 r. uważało tak 32,0% badanych, w maju 2008 r. – 34,1%, w listopadzie 2008 r. – 38,8%.

Wśród osób, które uważały, że nie wszyscy otrzymujący pomoc społeczną słusznie ją otrzymują, 39,5% twierdziło, że wiele osób pracuje „na czarno”, przeważnie sądzili tak bezrobotni respondenci z wyższym wykształceniem – 58,3%. Kolejnym powodem, w opinii ankietowanych, było złe wykorzystanie pomocy – 25,9% odpowiedzi. Uważały tak najczęściej osoby z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 32,6%.

Bezrobotni, którzy uważali, że nie wszyscy otrzymujący pomoc społeczną słusznie ją otrzymują szacowali, że średnio spośród osób zarejestrowanych w urzędach pracy 39,3% pracuje zarobkowo. Głównie sądzili tak respondenci z wyższym wykształceniem – 44,1%. Różnicowanie odpowiedzi na to pytanie w kolejnych edycjach badań jest niewielkie (tabela 21).

Ponad połowa badanych – 58,9% – sądzi, że wśród bezrobotnych są osoby, które rejestrują się w urzędach pracy, chociaż nie zamierzają szukać ani podjąć legalnego zatrud-

Tabela 21

Rozkład średnich odpowiedzi respondentów na pytanie „Jaka część osób zarejestrowanych w urzędach pracy nielegalnie pracuje zarobkowo?” – w kolejnych edycjach badań rynku pracy

Kategorie odpowiedzi	Data badania	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.	Listopad 2008 r.
	(% wskazań)				
Średni procent wskazań		43,1	40,0	41,2	39,3

nienia. Ich udział wśród całej populacji bezrobotnych szacują średnio na 26,5%. Najwyższe szacunki podawali bezrobotni z powiatu stołecznego – 30,2%.

Powodem niepodejmowania legalnej pracy przez osoby zarejestrowane w urzędach pracy jest w pierwszej kolejności praca „na czarno” – 22,9% wskazań (ankietowani mogli zaznaczyć do trzech odpowiedzi); najczęściej byli to badani bezrobotni z powiatu stołecznego – 29,5%. Drugim powodem była chęć nabycia ubezpieczeń społecznych – 16,9% wskazań. Przyczynę tę najczęściej wskazywali bezrobotni z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia. Trzecią przyczyną, według kolejności wskazań, niepodejmowania legalnego zatrudnienia była niechęć do pracy – 13,4% (tabela 22).

Tabela 22

Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Dlaczego niektóre osoby zarejestrowane w urzędach pracy nie podejmują legalnego zatrudnienia, chociaż istnieją możliwości jego znalezienia?” – według powiatów (respondenci mieli możliwość udzielenia do trzech odpowiedzi)

Odpowiedzi	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Dobrze radzą sobie finansowo bez stałej pracy	11	9,5	11	4,8	3	4,9	25	6,2		
Brak im zaradności, nie potrafią znaleźć pracy	9	7,8	12	5,3	6	9,8	27	6,7		
Oplaca się im korzystać z zasiłków	15	13,1	19	8,4	11	18,1	45	11,2		
Mogą liczyć na pomoc rodziny pracującej w kraju	6	5,2	10	4,4	3	4,9	19	4,7		
Mogą liczyć na pomoc rodziny pracującej za granicą	3	2,6	2	0,9	0	0,0	5	1,2		
Pracują na czarno	31	27,0	44	19,4	18	29,5	93	23,1		
Nie mają potrzebnych kwalifikacji	7	6,1	23	10,1	0	0,0	30	7,5		
Okresowo pracują za granicą	3	2,6	20	8,8	2	3,3	25	6,2		
Nie chcą lub nie mogą zmienić miejsca zamieszkania	0	0,0	4	1,8	3	4,9	7	1,7		
Są zarejestrowani wyłącznie w celu nabycia ubezpieczenia	15	13,1	45	19,8	8	13,1	68	16,9		
Nie chce im się pracować	13	11,3	36	15,9	5	8,2	54	13,4		
Inne powody	2	1,7	1	0,4	2	3,3	5	1,2		
Ogółem	115	100,0	227	100,0	61	100,0	403	100,0		

Bezrobotni w większości (81,4%) wyrażali gotowość podjęcia pracy, w przypadku gdyby miała się ona rozpocząć w ciągu najbliższego tygodnia; najwięcej w powiecie stołecznym – 91,2% ankietowanych.

Badani bezrobotni starają się poprawić swoją sytuację głównie przez: poszukiwanie pracy w swoim zawodzie i poszukiwanie pracy satysfakcjonującej finansowo – po 20,3% wskazań, poszukiwanie jakiegokolwiek pracy – 17,6% oraz podejmowanie pracy dorywczej – 14,5% (respondenci mogli zaznaczyć do trzech odpowiedzi). W porównaniu z poprzednią edycją badania, obecnie bezrobotni częściej poszukują pracy w swoim zawodzie.

W okresie ostatnich sześciu miesięcy około 30% badanych bezrobotnych otrzymało od urzędów pracy ofertę zatrudnienia. Najczęściej deklarowały ten fakt osoby z powiatu stołecznego – 55,9%. W maju 2008 r. 35,7% ankietowanych potwierdziło otrzymanie oferty zatrudnienia z urzędu pracy, natomiast w listopadzie 2007 r. – 32,4%.

Spośród bezrobotnych, którzy otrzymali ofertę pracy 42,1% skontaktowało się z pracodawcą, jednak nie zostało zatrudnionych, 27,6% skontaktowało się z pracodawcą, ale nie odpowiadała im ta praca, 17,1% nie zainteresowało się otrzymaną propozycją, 13,2% skontaktowało się z pracodawcą i pracowało przez krótki czas.

Głównym powodem odrzucenia oferty pracy ze strony bezrobotnych było zbyt niskie wynagrodzenie i nieodpowiednie miejsce pracy (zbyt dalekie dojazdy).

W opinii ankietowanych bezrobotnych czynnikami, które w największym stopniu utrudniały znalezienie pracy były: brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy, wiek oraz brak znajomości i „układów”. Rozkład wyników tych odpowiedzi jest zbliżony do wyników z poprzedniej edycji badania.

7.3. Podsumowanie

Zdaniem pracodawców stopa bezrobocia utrzyma się na dotychczasowym poziomie lub nieznacznie wzrośnie. Jedynie co dziesiąty pracodawca prognozuje spadek bezrobocia. Jest to zdecydowana zmiana w porównaniu z wynikami poprzednich edycji badań.

Podobnie jak w poprzednich edycjach badań rynku pracy, brak kandydatów do pracy posiadających odpowiednie kwalifikacje jest dla pracodawców główną przyczyną kłopotów z pozyskaniem potrzebnych pracowników.

Chociaż wzrosła liczba bezrobotnych twierdzących, że trudno jest znaleźć pracę, to ponad jedna trzecia respondentów sądzi, że znajdzie pracę w najbliższym czasie.

Rośnie liczba bezrobotnych respondentów przekonanych, że nie wszystkie osoby pobierające zasiłki z urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej słusznie je otrzymują.

Załącznik 1

Halina Piotrowska

Rynek pracy w województwie mazowieckim i badanych powiatach (według danych statystycznych)

Województwo mazowieckie, w którym funkcjonuje 37 powiatów i 5 miast na prawach powiatu, zajmuje obszar 35 558 km² (11,4% powierzchni kraju).

Na koniec września 2008 r. na Mazowszu mieszkało 5 197,7 tys. osób (13,6% ludności Polski). W rejestrze REGON zarejestrowanych było 644,6 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez rolników indywidualnych), co stanowiło 17,2% liczby podmiotów zarejestrowanych w Polsce. W porównaniu ze stanem na koniec września 2007 r. liczba podmiotów zwiększyła się o 3,6%.

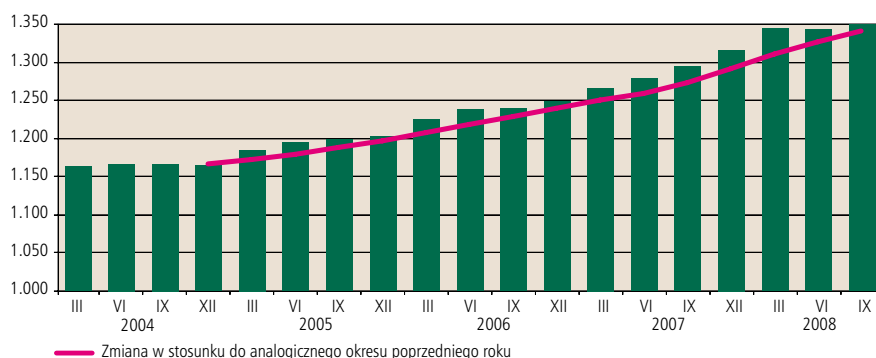
Na koniec września 2008 r. w województwie mazowieckim w sektorze przedsiębiorstw pracowało 1 351,3 tys. osób, tj. o 4,3% więcej niż przed rokiem.

Na dzień 30 września 2008 r. liczba bezrobotnych na Mazowszu wynosiła 175,2 tys. osób, co stanowiło 12,7% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. W stosunku do analogicznego okresu 2007 r. liczba bezrobotnych na Mazowszu spadła o 23,2%.

W okresie styczeń – wrzesień 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowano 183,5 tys. osób bezrobotnych (o 5,8% mniej niż przed rokiem). Wśród nowo zarejestrowanych największą grupę stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny – 76,2% (przed rokiem 76,7%). W ciągu tego okresu z ewidencji urzędów pracy wyrejestrowano 228,2 tys. osób (o 9,6% mniej niż w analogicznym okresie ub.r.). Z ogólnej liczby wyrejestrowanych 38,4% podjęło pracę, a 34,1% utraciło status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (przed rokiem odpowiednio 41,1% i 33,3%).

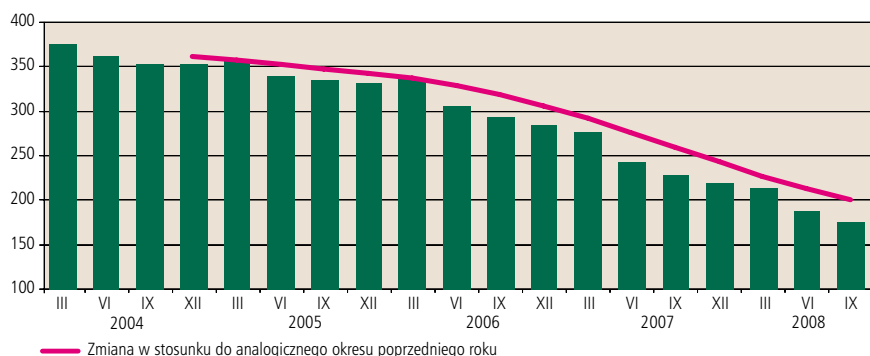
Zarówno w województwie, jak i badanych powiatach systematycznie spada liczba bezrobotnych. W ujęciu procentowym największy spadek liczby bezrobotnych miał miej-

Wykres 1
Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim (w tys. osób)

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego” – Urząd Statystyczny w Warszawie.

Wykres 2
Bezrobotni w województwie mazowieckim (w tys. osób)

Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego” – Urząd Statystyczny w Warszawie.

sce w m.st. Warszawie (o 39,7%), najmniejszy (o 8,7%) w powiecie radomskim ziemskim (tabela 1).

Na koniec września 2008 r. stopa bezrobocia na Mazowszu wynosiła 7,2% i była niższa o 2,3 pkt proc. niż w analogicznym okresie 2007 r. Największy spadek stopy bezrobocia (o 3,4 pkt proc.) odnotowano w powiecie radomskim grodzkim, najmniejszy (o 1,3 pkt proc.) w powiecie piaseczyńskim (tabela 2).

Najliczniejszą grupą wiekową bezrobotnych zarejestrowanych na koniec września 2008 r. na Mazowszu były osoby w wieku od 25 do 34 lat, które stanowiły 28,7% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Najwyższy odsetek bezrobotnych w tym przedziale wiekowym (30,3%) występował w powiecie radomskim ziemskim, najniższy (26,6%) w powiecie piaseczyńskim (tabela 3).

W strukturze bezrobotnych (według wykształcenia) przeważają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (30,2% ogółu). Największy ich odsetek odnotowano w powiecie piaseczyńskim – 36,0%, najmniejszy w m.st. Warszawie – 26,0%. Wykształcenie poniżej średniego posiadało 58,1% ogółu bezrobotnych. Najmniej liczną populację bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 8,7% ogółu. Ich odsetek był najwyższy w m.st. Warszawie i wynosił 18,3% ogółu bezrobotnych (tabela 4).

Tabela 1
Liczba bezrobotnych

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych wg stanu na 30 IX 2008 r. (w tys.)	Dynamika (w %) 30 IX 2007 r. = 100
Kraj	1 376,6	77,4
Województwo	175,2	76,8
Powiat grodzki	1,1	87,2
Powiat piaseczyński	2,9	83,9
Powiat radomski grodzki	17,3	84,2
Powiat radomski ziemski	13,7	91,3
M.st. Warszawa	22,4	60,3

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, „Bezrobocie rejestrowane w Polsce” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Tabela 2
Stopa bezrobocia

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia wg stanu na 30 IX	
	2008 r.	2007 r.
Kraj	8,9	11,6
Województwo	7,2	9,5
Powiat grodziski	4,0	4,8
Powiat piaseczyński	4,7	6,0
Powiat radomski grodzki	19,2	22,6
Powiat radomski ziemski	25,9	28,0
M.st. Warszawa	2,0	3,4

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, „Bezrobocie rejestrowane w Polsce” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Tabela 3
Struktura bezrobotnych według wieku – stan na 30 IX 2008 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według wieku					
	do 24	25 -34	35 – 44	45 – 54	55 – 59	60 – 64
Województwo						
a) w liczbach	32 942	50 371	32 271	42 004	14 461	3 164
b) wskaźnik struktury (w %)	18,8	28,7	18,4	24,0	8,3	1,8
Powiat grodziski						
a) w liczbach	190	306	175	234	115	32
b) wskaźnik struktury (w %)	18,1	29,1	16,6	22,2	10,9	3,0
Powiat piaseczyński						
a) w liczbach	384	785	605	777	310	85
b) wskaźnik struktury (w %)	13,0	26,6	20,5	26,4	10,5	2,9
Powiat radomski grodzki						
a) w liczbach	2 402	4 869	3 730	4 689	1 403	238
b) wskaźnik struktury (w %)	13,9	28,1	21,5	27,1	8,1	1,4
Powiat radomski ziemski						
a) w liczbach	2 693	4 146	2 921	3 045	753	143
b) wskaźnik struktury (w %)	19,7	30,3	21,3	22,2	5,5	1,0
M.st. Warszawa						
a) w liczbach	1 711	6 173	3 814	6 763	3 089	819
b) wskaźnik struktury (w %)	7,6	27,6	17,1	30,2	13,8	3,7

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Pod względem czasu pozostawania bez pracy przeważały osoby o stażu bezrobotnego dłuższym niż 12 miesięcy. Stanowiły one 44,9% ogółu populacji. Najwyższy odsetek długotrwale bezrobotnych cechował powiat radomski grodzki – 54,1%, najniższy powiat grodziski – 18,7%. Liczną grupę stanowili również bezrobotni pozostający bez pracy przez okres do 6 miesięcy – 38,3%, przy czym w powiecie grodziskim ich odsetek był najwyższy i wynosił 63,9% (tabela 5).

W okresie styczeń – wrzesień 2008 r. powiatowe urzędy pracy z Mazowsza pozyskały 103,3 tys. ofert pracy (o 10,5% więcej niż w analogicznym okresie 2007 r.). We wszystkich powiatach liczba zgłoszonych ofert pracy wzrosła. Największy wzrost (o 17,9%) liczby ofert pracy miał miejsce w powiecie grodziskim (tabela 6).

Tabela 4
Struktura bezrobotnych według wykształcenia – stan na 30 IX 2008 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według wykształcenia				
	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Województwo					
a) w liczbach	15 158	39 795	18 378	48 963	52 919
b) wskaźnik struktury (w %)	8,7	22,7	10,5	27,9	30,2
Powiat grodziski					
a) w liczbach	95	247	151	251	308
b) wskaźnik struktury (w %)	9,0	23,5	14,4	23,9	29,3
Powiat piaseczyński					
a) w liczbach	314	650	239	683	1 060
b) wskaźnik struktury (w %)	10,7	22,1	8,1	23,2	36,0
Powiat radomski grodzki					
a) w liczbach	1 791	3 608	1 665	4 940	5 327
b) wskaźnik struktury (w %)	10,3	20,8	9,6	28,5	30,7
Powiat radomski ziemski					
a) w liczbach	777	2 694	1 045	4 606	4 579
b) wskaźnik struktury (w %)	5,7	19,7	7,6	33,6	33,4
M.st. Warszawa					
a) w liczbach	4 087	6 159	2 453	3 862	5 808
b) wskaźnik struktury (w %)	18,3	27,5	11,0	17,3	26,0

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Tabela 5
Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy – stan na 30 IX 2008 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy		
	do 6 miesięcy	od 7 do 12 miesięcy	ponad 12 miesięcy
Województwo			
a) w liczbach	67 147	29 334	78 732
b) wskaźnik struktury (w %)	38,3	16,7	45,0
Powiat grodziski			
a) w liczbach	672	183	197
b) wskaźnik struktury (w %)	63,9	17,4	18,7
Powiat piaseczyński			
a) w liczbach	1 429	491	1 026
b) wskaźnik struktury (w %)	48,5	16,7	34,8
Powiat radomski grodzki			
a) w liczbach	5 152	2 811	9 368
b) wskaźnik struktury (w %)	29,7	16,2	54,1
Powiat radomski ziemski			
a) w liczbach	4 089	2 231	7 381
b) wskaźnik struktury (w %)	29,8	16,3	53,9
M.st. Warszawa			
a) w liczbach	9 921	3 713	8 735
b) wskaźnik struktury (w %)	44,4	16,6	39,0

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Tabela 6
Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy

Wyszczególnienie	Oferty pracy zgłoszone w okresie I – IX 2008 r.	Dynamika (w %) I – IX 2007 r. = 100
Województwo	103 253	110,5
Powiat grodzki	1 065	117,9
Powiat piaseczyński	3 541	113,5
Powiat radomski grodzki	4 186	117,3
Powiat radomski ziemski	3 525	117,1
M.st. Warszawa	28 209	110,6

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie.

Załącznik 2

Halina Piotrowska

Charakterystyka próby badawczej pracodawców

Badania terenowe rynku pracy zostały przeprowadzone w pięciu wytypowanych powiatach województwa mazowieckiego: w powiatach o niskiej stopie bezrobocia, tj. w powiecie grodziskim i powiecie piaseczyńskim (stopy bezrobocia w listopadzie 2008 r. wynosiły odpowiednio: 4,1% i 4,6%), powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, tj. w powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim (stopy bezrobocia – odpowiednio 19,0% i 26,0%) oraz w powiecie stołecznym – w m.st. Warszawie (1,9%).

Kryteriami doboru przedsiębiorstw w wybranych powiatach były: rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (według klasyfikacji PKD) oraz wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

Wielkość próby badawczej wyniosła 278 przedsiębiorstw, w tym 68 przedsiębiorstw (24,5%) pochodziło z powiatów o niskiej stopie bezrobocia, 68 przedsiębiorstw (24,5%) z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i 142 (51,0%) z powiatu stołecznego.

Pod względem rodzaju prowadzonej działalności próba badawcza przedsiębiorstw przedstawiała się następująco: z przemysłu 33 firmy (11,9% populacji próby), z budownictwa 34 (12,2%), z handlu i napraw 101 (36,3%) oraz z pozostałych usług 110 (39,6%). Do „pozostałych usług” zaliczono usługi rynkowe obejmujące: „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarkę magazynową i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługa nieruchomości, wynajem, naukę i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej” oraz „Pozostałą działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną”.

Próba przedsiębiorstw pod względem wielkości zatrudnienia miała następujący rozkład: 122 przedsiębiorstwa (43,9% próby) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 1 do 9 pracowników, 94 (33,8%) firmy małe, zatrudniające od 10 do 49 pracowników, 44 (15,8%) przedsiębiorstwa średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób i 18 (6,5%) firmy duże, liczące od 250 pracowników.

Na koniec 2007 r. zdecydowana większość badanych przedsiębiorstw (82,4%) osiągnęła zysk. Strata została odnotowana w 10,1% ankietowanych firm. Wynik finansowy w pobliżu zera zanotowało 7,5% przedsiębiorstw. Analizując badane firmy pod względem powiatów, w jakich działają, branży i wielkości zatrudnienia największy odsetek firm, które wykazały zysk odnotowano w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (88,2%), w branży budowlanej (88,2%) oraz w firmach zatrudniających od 10 do 49 pracowników (90,4%). Najwięcej firm, które poniosły stratę, to firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia (11,8%), z branży pozostałe usługi (16,3%) oraz zatrudniające od 250 osób (27,8%) – tabele 7,8 i 9.

Tabela 7
Wynik finansowy przedsiębiorstw – według powiatów

Wynik finansowy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	53	77,9	60	88,2	116	81,7	229	82,4
Strata	8	11,8	4	5,9	16	11,3	28	10,1
Wynik finansowy w pobliżu zera	7	10,3	4	5,9	10	7,0	21	7,5
Ogółem	68	100,0	68	100,0	142	100,0	278	100,0

Tabela 8
Wynik finansowy przedsiębiorstw – według branż

Wynik finansowy	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	26	78,8	30	88,2	89	88,1	84	76,4	229	82,4
Strata	5	15,1	2	5,9	3	3,0	18	16,3	28	10,1
Wynik finansowy w pobliżu zera	2	6,1	2	5,9	9	8,9	8	7,3	21	7,5
Ogółem	33	100,0	34	100,0	101	100,0	110	100,0	278	100,0

Tabela 9
Wynik finansowy przedsiębiorstw – według wielkości zatrudnienia

Wynik finansowy	Liczba zatrudnionych		Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	98	80,3	85	90,4	33	75,0	13	72,2	229	82,4		
Strata	7	5,8	7	7,5	9	20,5	5	27,8	28	10,1		
Wynik finansowy w pobliżu zera	17	13,9	2	2,1	2	4,5	0	0,0	21	7,5		
Ogółem	122	100,0	94	100,0	44	100,0	18	100,0	278	100,0		

Tabela 10
Rozkład odpowiedzi dotyczące eksportu – według powiatów

Eksport	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Firmy eksportujące	15	22,1	8	11,8	20	14,1	43	15,5
Firmy nieeksportujące	53	77,9	60	88,2	122	85,9	235	84,5
Ogółem	68	100,0	68	100,0	142	100,0	278	100,0

Tabela 11
Rozkład odpowiedzi dotyczące eksportu – według branż

Branża \ Eksport	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Firmy eksportujące	15	45,5	1	2,9	17	16,8	10	9,1	43	15,5
Firmy nieeksportujące	18	54,5	33	97,1	84	83,2	100	90,9	235	84,5
Ogółem	33	100,0	34	100,0	101	100,0	110	100,0	278	100,0

Tabela 12
Rozkład odpowiedzi dotyczące eksportu – według wielkości zatrudnienia

Liczba zatrudnionych \ Eksport	Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Firmy eksportujące	9	7,4	17	18,1	12	27,3	5	27,8	43	15,5
Firmy nieeksportujące	113	92,6	77	81,9	32	72,7	13	72,2	235	84,5
Ogółem	122	100,0	94	100,0	44	100,0	18	100,0	278	100,0

Spośród ankietowanych przedsiębiorstw 15,5% kieruje swoje towary i usługi na eksport. Najwięcej eksportujących firm (22,1%) odnotowano w powiatach o niskiej stopie bezrobocia, najmniej (11,8%) w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (tabela 10). Średnia wielkość sprzedaży kierowanej na eksport wyniosła 33,9%.

Wśród badanych branż najwięcej eksportujących firm odnotowano w przemyśle (45,5%), najmniej w budownictwie (2,9%), (tabela 11). Największy odsetek firm, które kierują swoje usługi i towary na eksport stanowią przedsiębiorstwa duże, zatrudniające od 250 pracowników (27,8%), najmniejszy mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników (7,4%) – tabela 12.

Średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w ankietowanych przedsiębiorstwach, za ostatnie 12 miesięcy licząc od miesiąca poprzedzającego badanie, wyniosło 2 663 zł. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali pracownicy zatrudnieni w powiecie stołecznym (w wysokości 3 137 zł), w handlu i naprawach (2 726 zł) oraz w przedsiębiorstwach zatrudniających od 50 do 249 osób (3 639 zł). Wśród badanych przedsiębiorstw najniższe wynagrodzenie otrzymywali pracujący w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (2 018 zł), w budownictwie (2 462 zł) oraz w mikroprzedsiębiorstwach zatrudniających do 9 pracowników (2 107 zł).

Załącznik 3

Grażyna Gawryszewska

Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych

Badaniami zostali objęci bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w pięciu wytypowanych powiatach: powiecie grodziskim i piaseczyńskim, reprezentującymi grupę powiatów o niskim wskaźniku bezrobocia (odpowiednio 4,1% i 4,6%), powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim, reprezentującymi powiaty o wysokim wskaźniku bezrobocia (odpowiednio 19,0% i 26,0%) oraz w m.st. Warszawie, charakteryzującym się najniższym bezrobociem na Mazowszu (1,9%).

Próba liczyła 258 bezrobotnych, w tym: w m.st. Warszawie 34 (13,2% ogółu), w powiatach: grodziskim i piaseczyńskim – 112 (43,4%) oraz w powiatach radomskich: grodzkim i ziemskim – 112 (43,4%).

Dobór próby miał charakter celowo – warstwowy. Reprezentowane były trzy podstawowe kategorie bezrobotnych, które zostały wyodrębnione ze względu na okres pozostawania bez pracy: do 6 miesięcy, od 7 do 12 miesięcy oraz 13 miesięcy i więcej (długotrwale bezrobotni). Blisko połowę ankietowanych (47,7%) stanowiły osoby mające status bezrobotnego 13 miesięcy i więcej. W drugiej kolejności znajdowała się grupa bez-

Tabela 13
Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania na bezrobociu – w poszczególnych powiatach

Powiaty / Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Cała próba badawcza	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Do 6 m-cy	39	34,8	39	34,8	12	35,3	90	34,9
Od 7 do 12 m-cy	20	17,9	19	17,0	6	17,6	45	17,4
13 m-cy i więcej	53	47,3	54	48,2	16	47,1	123	47,7
Ogółem	112	100,0	112	100,0	34	100,0	258	100,0

Tabela 14
Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia – w poszczególnych powiatach

Powiaty / Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Cała próba badawcza	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wyższe	11	9,8	11	9,8	3	8,8	25	9,7
Średnie	38	33,9	38	33,9	12	35,3	88	34,1
Zasadnicze zawodowe	63	56,3	63	56,3	19	55,9	145	56,2
Ogółem	112	100,0	112	100,0	34	100,0	258	100,0

Tabela 15
Struktura wieku bezrobotnych objętych badaniami

Wiek	Liczba odpowiedzi	% wskazań
19-24	36	14,0
25-34	69	26,7
35-44	53	20,5
45-54	79	30,6
55-59	17	6,6
60 i więcej	4	1,6
Ogółem	258	100,0

Tabela 16
Łączne dochody netto gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych

Łączne dochody gospodarstwa domowego (w zł)	Liczba odpowiedzi	% wskazań
0 – 500	6	2,3
501 – 1 000	32	12,4
1 001 – 2 000	111	43,0
2 001 – 3 000	50	19,4
3 001 – 4 000	31	12,0
4 001 – 5 000	15	5,8
Powyżej 5 000	11	4,3
Brak odpowiedzi	2	0,8
Ogółem	258	100,0

robotnych pozostających bez pracy do 6 miesięcy (34,9%). Najmniej liczną grupą bezrobotnych były osoby pozostające na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy – 17,4% ankietowanych (tabela 13).

Drugim kryterium doboru próby brany pod uwagę było wykształcenie. Wśród badanych bezrobotnych najliczniejszą grupą są bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (56,2%). Najmniej ankietowanych (9,7%) znalazło się w grupie posiadającej wykształcenie wyższe (tabela 14).

Najliczniejszą grupą wiekową wśród bezrobotnych były osoby pomiędzy 45 a 54 rokiem życia (30,6%), najmniej liczną osoby powyżej 60 lat – 1,6% (tabela 15).

Kobiety stanowiły 51,9% ogółu respondentów, mężczyźni 48,1%.

Zdecydowana większość respondentów (91,9%) to członkowie wieloosobowych gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe ponad połowy (55,8%) badanych bezrobotnych liczyły 3 i 4 osoby, natomiast co piąte gospodarstwo liczyło 5 i więcej osób (20,9%).

Przeciętne deklarowane łączne dochody netto gospodarstw domowych respondentów wynosiły 2 532 zł.

Największy odsetek ankietowanych bezrobotnych (57,7%) deklarował dochody gospodarstwa domowego nieprzekraczające 2 000 zł. Co piąty pytany (19,4%) deklarował dochody gospodarstwa domowego w przedziale 2 001 – 3 000 zł (tabela 16).

Tabela 17
Źródła dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych

Źródła dochodów	Liczba odpowiedzi	% wskazań	% bezrobotnych, którzy zaznaczyli tę odpowiedź
Emerytura	39	8,3	15,2
Renta inwalidzka, renta rodzinna	24	5,1	9,3
Zasiłek z pomocy społecznej w kraju	43	9,2	16,7
Zasiłek z pomocy społecznej za granicą	0	0,0	0,0
Zasiłek dla bezrobotnych w kraju	44	9,4	17,1
Zasiłek dla bezrobotnych za granicą	0	0,0	0,0
Alimenty	14	3,0	5,4
Wynagrodzenie za stałą pracę w kraju	130	27,8	50,6
Wynagrodzenie za stałą pracę za granicą	6	1,3	2,3
Wynagrodzenie za pracę dorywczą w kraju	92	19,7	35,8
Wynagrodzenie za pracę dorywczą za granicą	11	2,4	4,3
Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej w kraju	18	3,8	7,0
Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej za granicą	0	0,0	0,0
Dochody z gospodarstwa rolnego	7	1,5	2,7
Stypendium	24	5,1	9,3
Inne dochody	16	3,4	6,2
Ogółem	468	100,0	X

Podstawowym źródłem dochodu gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych jest wynagrodzenie za stałą pracę (50,6%). W dalszej kolejności dochody gospodarstw domowych pochodzą z pracy dorywczej w kraju (35,8%), zasiłku dla bezrobotnych w kraju (17,1%) i zasiłku z pomocy społecznej (16,7%) – tabela 17; respondent mógł udzielić dowolną liczbę odpowiedzi.

Średni dochód na 1 osobę w rodzinie bezrobotnego respondenta wynosi 788 zł (tabela 18).

Tabela 18
Dochód na 1 osobę w rodzinie bezrobotnego w złotych – według powiatów

Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
Kategorie	(w zł netto)			
średni dochód	870	697	814	788
przedział	(133 ; 3 500)	(167 ; 3 333)	(250 ; 2 250)	(133 ; 3 500)

Jedynie 3,1% tzw. głównych żywicieli rodzin respondentów przebywa w celach zarobkowych za granicą. Co czwarty respondent (26,7%) przyznaje, że co najmniej jeden członek jego rodziny pracuje za granicą, głównie w Wielkiej Brytanii, Niemczech i Irlandii (odpowiednio: 27, 21, 10 odpowiedzi wielokrotnego wyboru).

Tabela 19
Źródła osobistych dochodów ankietowanych bezrobotnych od dnia ostatniej rejestracji w urzędzie pracy

Źródła dochodów	Liczba odpowiedzi	% wskazań	% bezrobotnych, którzy zaznaczyli tę odpowiedź
Zasilek dla bezrobotnych	65	21,1	25,3
Zasilek socjalny	24	7,8	9,3
Dofinansowanie czynszu	5	1,6	2,0
Wynagrodzenie za pracę stałą	7	2,3	2,7
Wynagrodzenie za prace dorywcze	77	25,0	30,0
Wynagrodzenie za pracę niesubsydiowaną (np. sezonową)	11	3,6	4,3
Wynagrodzenie za pracę subsydiowaną (np.: staż, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej)	24	7,8	9,3
Brak dochodów	68	22,1	26,5
Inne	27	8,7	10,5
Ogółem	308	100,0	X

Tabela 20
Osoby w największym stopniu utrzymujące gospodarstwo domowe ankietowanych bezrobotnych

Kategoria	Liczba odpowiedzi	% wskazań
Bezrobotny respondent	65	25,2
Współmałżonek	118	45,7
Dzieci	6	2,3
Rodzice	58	22,5
Rodzeństwo	3	1,2
Dziadkowie	3	1,2
Krewni, powinowaci	4	1,5
Inne osoby	1	0,4
Ogółem	258	100,0

Podstawowym źródłem osobistych dochodów ankietowanych bezrobotnych jest wynagrodzenie za pracę dorywczą (30,0%) oraz zasiłek dla bezrobotnych w kraju (25,3%). Brak dochodów osobistych zadeklarowało 26,5% bezrobotnych respondentów, z zasiłków socjalnych korzysta 9,3% ankietowanych, natomiast pracę subsydiowaną wykonywało 9,3% (tabela 19; respondent mógł udzielić dowolną liczbę odpowiedzi).

Osobą utrzymującą gospodarstwo domowe bezrobotnego jest głównie współmałżonek (45,7% wskazań) lub sam bezrobotny respondent (25,2% wskazań). Na trzecim miejscu pod tym względem plasują się rodzice (22,5% wskazań) – tabela 20.

Załącznik 4

Alicja Konopacka

Ceny i marże na sprzedaży towarów i usług

Ceny

Utrzymanie się cen produktów lub usług (stanowiących podstawowy przedmiot działalności przedsiębiorstwa) na dotychczasowym poziomie, w okresie najbliższych 6 miesięcy, przewiduje 43,2% (mniej, niż w poprzedniej edycji o 3,0 pkt proc.) ankietowanych pracodawców. Najwięcej wskazań, wśród respondentów spodziewających się stabilizacji cen produktów lub usług na dotychczasowym poziomie, odnotowano w przemyśle – 66,7%.

Wzrost cen (średnio o 8,9%) prognozuje 30,2% respondentów, przy czym najczęściej wzrost przewidują firmy z branży handel i naprawy oraz pozostałe usługi (odpowiednio: 38,6% i 31,8%). W poprzedniej edycji badań wzrost cen przewidywało 35,3% firm.

Tabela 21
Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według branż

Przewidywane kształtowanie się cen	Branża				
	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrosną	18,2	11,8	38,6	31,8	30,2
Nie zmienią się	66,7	52,9	34,7	40,9	43,2
Spadną	3,0	23,5	8,9	7,2	9,3
Trudno powiedzieć	12,1	11,8	17,8	20,1	17,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 22
Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według powiatów

Przewidywane kształtowanie się cen	Powiaty			Ogółem
	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	
	(% wskazań)			
Wzrosną	20,6	47,1	26,8	30,2
Nie zmienią się	41,2	39,7	45,8	43,2
Spadną	14,7	5,9	8,4	9,3
Trudno powiedzieć	23,5	7,3	19,0	17,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 23

Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia

Liczba zatrudnionych Przewidywane kształtowanie się cen	Do 9	Od 10 do 49	Od 50 do 249	250 i powyżej	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrosną	32,8	27,7	27,2	33,3	30,2
Nie zmienią się	40,2	47,9	36,4	55,5	43,2
Spadną	6,5	12,7	11,4	5,6	9,3
Trudno powiedzieć	20,5	11,7	25,0	5,6	17,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Spadek cen przewiduje 9,3% przedsiębiorców (średnio o 12,5%), natomiast nie ma zdania na ten temat 17,3% ankietowanych. Szczegółowe prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy przedstawiają tabele 21, 22, 23.

Powodem prognozowanego wzrostu cen produktów i usług, będących podstawowym przedmiotem działalności respondentów (odpowiedzi udzieliło 135 firm), jest w ich opinii przede wszystkim wzrost pozostałych kosztów produkcji (np. surowców, energii) – 42,2% wskazań (wzrost w stosunku do poprzedniej edycji badań o 6,9 pkt proc.) Na drugiej pozycji ankietowani wymieniają wzrost kosztów pracy – 31,1% wskazań (wzrost o 0,6 pkt proc.).

Przedsiębiorstwa, które prognozują spadek cen (55 firm), jako główne tego przyczyny wymieniają zmniejszenie się popytu krajowego – 36,4% wskazań oraz wzmożoną konkurencję ze strony produktów krajowych – 25,5% (spadek w stosunku do poprzedniej edycji badań o 47,2 pkt proc.).

Marże na sprzedaży towarów i usług

Ponad połowa ankietowanych przedsiębiorstw (60,3%), które udzieliły znaczącej odpowiedzi (277 firm) na pytanie dotyczące marży, przewiduje utrzymanie się marży na sprzedaży swoich towarów i usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy na dotychczasowym poziomie. Wprawdzie, w stosunku do poprzedniego badania, zmniejszyła się obecnie liczba przedsiębiorstw, które prognozują stabilizację marży (o 4,4 pkt proc.), ale jednocześnie liczba respondentów przewidujących tę stabilizację stanowiła zdecydowaną większość w każdej z trzech ostatnich edycji badania.

Co piąta ankietowana firma (20,6%) uważa, że nastąpi spadek marży, a co dziesiąta (11,2%) wskazuje na jej wzrost. Poprzednio (maj 2008 r.) procent tych wskazań wynosił po 14,2%.

W powiatach o wysokiej stopie bezrobocia stabilizację marży przewiduje 64,7% respondentów, w powiecie stołecznym – 61,0%, natomiast w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 54,4% (tabela 24).

Podział na branże nie różnicuje w znaczącym stopniu odpowiedzi na temat stabilizacji marży. Jest to w każdym przypadku ponad połowa wskazań.

Znaczne różnice występują w odpowiedziach dotyczących wzrostów wysokości marży. Prawie trzykrotnie częściej prognozują wzrost marży firmy z branży pozostałe usługi – 16,5% wskazań niż przedsiębiorstwa budowlane 5,9% odpowiedzi.

Najwięcej firm prognozujących spadek marży w podziale na branże reprezentują przedsiębiorstwa budowlane 29,4% (tabela 25).

Tabela 24
Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według powiatów

Prognozy	Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży		16	23,6	14	20,6	27	19,0	57	20,6
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie		37	54,4	44	64,7	86	61,0	167	60,3
Wzrost marży		12	17,6	8	11,8	11	7,8	31	11,2
Trudno powiedzieć		3	4,4	2	2,9	17	12,2	22	7,9
Ogółem		68	100,0	68	100,0	141	100,0	277	100,0

Tabela 25
Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według branż

Prognozy	Branża	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży		7	21,2	10	29,4	25	24,8	15	13,8	57	20,6
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie		18	54,6	20	58,8	62	61,4	67	61,5	167	60,3
Wzrost marży		4	12,1	2	5,9	7	6,9	18	16,5	31	11,2
Trudno powiedzieć		4	12,1	2	5,9	7	6,9	9	8,2	22	7,9
Ogółem		33	100,0	34	100,0	101	100,0	109	100,0	277	100,0

Tabela 26
Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według wielkości zatrudnienia

Prognozy	Liczba zatrudnionych	Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży		22	18,0	24	25,8	8	18,2	3	16,7	57	20,6
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie		79	64,8	52	55,9	25	56,8	11	61,1	167	60,3
Wzrost marży		12	9,8	12	12,9	5	11,4	2	11,1	31	11,2
Trudno powiedzieć		9	7,4	5	5,4	6	13,6	2	11,1	22	7,9
Ogółem		122	100,0	93	100,0	44	100,0	18	100,0	277	100,0

Najwyższy odsetek firm przewidujących spadek marży, w podziale według wielkości zatrudnienia, stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników – 25,8% odpowiedzi (tabela 26).

Podsumowanie

Wśród ankietowanych przedsiębiorstw przeważa opinia o stabilizacji kształtowania się marży na sprzedaży własnych produktów i jest to tendencja utrzymująca się w ostatnich trzech edycjach badania.